

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

METONYMIE

Autor: Mgr. Vladimíra Barboříková

Datum (období) tvorby: 20. – 21. srpna 2012

Ročník: osmý, devátý

Vzdělávací oblast: literární výchova – seznámení se základními literárními pojmy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace:

- Žáci se seznámí s pojmem **metonymie**, přenášením věcného významu v obrazných vyjádřeních, tedy jedním z básnických prostředků, uvědomují si souvislosti mezi různými způsoby vyjadřování na ukázkách (které poskytují další možnosti pro práci s texty) a ověřují si pochopení pojmů při práci s pracovním listem. V rámci tohoto modulu se žáci naučí řešit z didaktického hlediska názorné úkoly, je kladen důraz zvláště na jejich fantazii, aktivitu a kreativitu.

Modul je vhodný pro individuální i skupinovou práci

Vybrané ukázky jsou vhodné i pro další využití ve všech složkách jazyka českého.

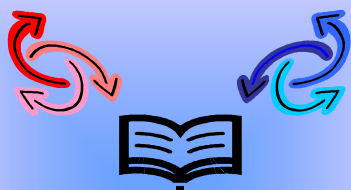
- Klíčová slova: **metonymie**
- Využity ukázky autorů: J.Voskovec a J.Werich, M.Viewegh, Flesarova kronika, Z.Salivarová, B.Hrabal)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Metonymie

= pojmenování nějakého prvku názvem jiného prvku na základě úzké souvislosti vnitřní

(např. vztah části a celku, příčiny a účinku, formy a látky, věci a jejího místa apod.)

J.Voskovec a J.Werich Stoprocentní muži 1)

...Nám žena každá ráda hodí růži

Protože my jsme stoprocentní muži!

My máme **srdce** svá **Amorem** probodána

Nám vždy zalahodí když usměje se dáma

S námi je potíž

Každý z nás totiž

Mezi muži je **bílá vrána**

záměna části a celku:

jaro nebo léto (případně zima) ve významu rok

M. Viewegh: Výchova dívek v Čechách 2)

Když se kruh gratulantů kolem Doubka konečně rozptýlil, nedalo mi to, abych se nepřipojil:

„Skvělá řeč,“ pravil jsem rozechvěle. „Takhle pravdivě a zároveň upřímně nám to ještě nikdo neřek. **Léta jsme na to čekali.**“

„No tak sorry,“ řekl Doubek neochotně. „Já to chtěl napsat, ale fakticky jsem to nestih....“

(=roky čekali)

Němec byl poražen

(= Německo bylo poraženo)

Výpisy z Flesarovy kroniky (rok 1540)

Zima byla tuhá. Peníze každý musí dát na vojnu s Turkem. Ve všech vesnicích žoldněři mladé muže chytají a slibují jim, jak dobře se u nich každý bude mít. Léto bylo pěkné a úroda všude dobrá. Největší radost z toho má panstvo, robotníci musí všechno drazo kupovat nebo odpracovat.

<http://www.podesin.cz/historie/vypisy-z-flesarovy-kroniky/#c3>

další příklady metonymií

Původce děje nahrazen dějem:

jízda dorazila k hradbám (=jezdci)
hudba dosud nepřijela (=hudebníci)

Záměna obsahu za věc:

tatínek kouřil **dýmku** (=tabák v dýmce)
v průvodu bude celá **škola**; celá **ulice** to viděla
(=žáci a učitelé; mnoho lidí)

kotlík vře (=voda v něm)
vypil **sklenici** (=její obsah)

Vlastnictví je označováno jménem vlastníka:

soused vyhořel (=jeho dům, majetek)

Dílo je označováno jménem autora:

čte **Foglara** (=Foglarovy knihy)

Zdena Salivarová Proč jsem tak krásně hrála Bruchův koncert 4)

.....protože jsem se s ní chtěla pochlubit Zuzaně,
která tehdy pořád se mnou četla pod lavicí **Villona** a
Poea, zatímco se ostatní třída zabývala rovníčkami a
amoniakem.....

...Řekl mi s obdivem, s tou svou vídeňskou
dvorností, že hezky vypadám, a odešel, zase tou
svou houpavou chůzí, aniž se dozvěděl, jak krásně
jsem tenkrát hrála toho **Brucha**, tak krásně, jak ho
už nikdy hrát nebudu.

(tzn. knihy *F.Villona* a *E.A.Poea*, koncert *M.Brucha*)

Označení podle vynálezce:

-kolty, mé Smith&Wessony,deringery...
(=střelné zbraně)
-nosil své **kolty** proklatě nízko

B.Hrabal Večerní kurs 5)

„Tak opravdu jste na motorce nikdy neseděl?“

„Ale ano....s otcem! Ale pořád vzadu na tandemu,
už odmala. První motorku jsme měli **laurinku**, tu,
co se musela roztrapovat. A teď u toho byl ještě
sajdkár a v něm brácha a matka, a když jsme
kolikrát tu **laurinku** roztrapovali a ona chytla, už
jsme neměli s tátou sílu na ni naskákat.“

(=motorka z továrny Václava Laurina a Václava
Klementa)

-fyzikální jednotky (jouly, hertze atd.)
(fyzikové J.P.Joule, H.R.Hertz atd.)

Označení podle místa původu:

damašek (=textilní látka – podle města)
charleston (=tanec – podle města)

Záměna materiálu a věci z něj vyrobené

dřevo (=ve smyslu kytara)
stolní stříbro (= stolní servis)

Další příklady metonymie

Záměna příčiny a účinku

Jazyk ve významu řeč (děj je označen svým původcem)

Jiří Voskovec a Jan Werich V domě straší duch 6)

Já bych vám nebyl sám
Přes noc ve starodávném hradu
Není tam klidný spaní
Chodí tam Bílá paní

Praskání nahání
Strachu člověku v nočním chladu
Srdce mi hlasitě klepe
Tuším tady záhadu

Boty dupou po schodech
V domě straší duch
Náhle táhle začne pištět
Prásk! – a zbyl po něm puch...

Hodiny jdou pozpátku
Je tu mrtvej vzduch
Je tu něco v nepořádku
Lítá tady zlej duch

Citace:

- 1) VOSKOVEC, JIŘÍ; WERICH, JAN. *Pochod stoprocentních mužů*.
http://lyrics.unas.cz/interpret/j/jan_werich/pochod_stoprocenich_muzu.html
- 2) VIEWEGH, MICHAL. *Výchova dívek v Čechách*. Čítanka pro 9.ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií. 1.vyd. dotisk. Praha: SPN, 1998. s.66. ISBN 80-85937-28-X.
- 3) *Výpisy z Flesarovy kroniky (rok 1540)*
<http://www.podesin.cz/historie/vypisy-z-flesarovy-kroniky/#c3>
- 4) SALIVAROVÁ, ZDENA. *Proč jsem tak krásně hrála Bruchův koncert*. Čítanka pro 9.ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií. 1.vyd. dotisk. Praha: SPN, 1998. s.171. ISBN 80-85937-28-X.
- 5) HRABAL, BOHUMIL. *Večerní kurs*. Čítanka pro 9.ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií. 1.vyd. dotisk. Praha: SPN, 1998. s.37. ISBN 80-85937-28-X.
- 6) VOSKOVEC, JIŘÍ; WERICH, JAN. *V domě straší duch*.
<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/voskovec-werich-jezek/v-dome-strasi-duck-325897>